

ходи, профілактична робота завжди виправдовували витрати на їхнє застосування.

Запорукою мінімізації загроз соціально-економічній безпеці є високий рівень та якість життя населення. Отже, одночасно з базовим сценарієм необхідно впроваджувати заходи оптимістичного сценарію. Поява кризових явищ також залежить від соціальної напруженості, доцільним є також врахування песимістичного сценарію із використанням плебсо-логічного підходу до припинення суспільних заворушень.

Напрямки подальших досліджень будуть направлені на розроблення державних механізмів протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру в регіонах держави.

1. *Блай С. В.* Концепція стратегії соціально-економічної безпеки регіонів України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/> е-БюкМБ/.../04.рїб

2. *Кисла Т. М.* Сучасний стан організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки регіону / Т. М. Кисла // Вісник сумського аграрного національного університету, серія "Економіка і менеджмент", випуск 6/2 (49). - 2011.

3. *Криленко В. І.* Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки:

автореф. дис. к. п. н.: 08.01.01 // В. І. Криленко / Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. - Київ, 2006. - 38 с.

4. *Новак А. М.* Економічна безпека регіону: глобалізаційний вимір / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/>

5. *Огарок Л. Л.* Системний підхід до управління економічною безпекою як регіональної складової державного змісту / Л. Л. Огарок // Вісник сумського аграрного національного університету, серія "Економіка і менеджмент", випуск 3. - 2009.

6. Офіційний сайт державного комітету статистики України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

7. Принципи економічної безпеки, її структура та рівні / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/>

8. *Резніков О. Л.* Забезпечення соціально-економічної безпеки регіону - нагальне завдання сьогодення / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

9. Стратегія забезпечення економічної безпеки України (Економічна політика) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://library.if.ua/>

10. *Ткач В. О.* Економічна безпека України в регіональному вимірі р Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. - 2011. № 1 (4). - С. 398-403.

The article deals with the state of economic security of Ukraine and its regions, as well as the effect of a strategy on ensuring economic security in the country.

УДК 330.322

Щур Р. І., Плєць І. І.

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

Проведено порівняльний аналіз впливу інвестицій на основні структуроутворюючі галузі економіки Івано-Франківської області (на прикладі розвитку сільського господарства та промисловості).

Ключові слова: валовий регіональний продукт, економічний розвиток регіону, інвестиції, інвестиційне забезпечення.

І. Вступ. В сучасних умовах розвитку економіки регіонів та розбудови інноваційної моделі розвитку відіграють саме інвестиції. Вони є головним джерелом освоєння нових технологій, формування виробничого, фінансового, технологічного потенціалів, основним механізмом та рушієм реалізації стратегічних цілей соціально-економічного розвитку.

Інвестиційне забезпечення є найважливішою умовою вирішення практично всіх стра

тегічних і значної частини поточних завдань розвитку й забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Нарощування темпів та обсягів нагромадження капіталу забезпечує перехід на інвестиційно-інноваційну модель розвитку, створює передумови для соціально-економічного зростання [1].

Підвищення ролі інвестицій як фактора економічного зростання присвячені праці сучасних дослідників економічних процесів, зокрема - І. О. Бланка, К. М. Бліщука, О. Д. Вовчака, О. М. Іваницької, М. І. Крупки, О. В. Кукарцева, О. С. Нечаєва, В. Г. Нікітної, А. А. Пересади, О. Д. Шеремета та інших. Разом із тим, незважаючи на величину та значимість наукових досліджень, присвячених цій проблемі, окремі питання інвестиційного забезпечення економічного розвитку регіонів залишаються недостатньо вивченими й потребують подальшого дослідження.

II. Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу інвестицій на економічне зростання економіки регіону.

III. Результати дослідження. Характерними особливостями сучасного розвитку економіки є посилення міжрегіональної і внутрішньорегіональної соціально-економічної нерівномірності, підвищення рівня диспропорції в розвитку окремих регіонів, виникнення значних варіацій в галузевій структурі економічних систем різних регіонів. Така, неоднорідність і незбалансованість економічного простору країни приводить до економічного домінування одних регіонів над іншими [2, с. 103].

Основним макроекономічним показником розвитку національної економіки, від яких залежить інвестиційна діяльність є валовий внутрішній продукт (ВВП). На регіональному рівні (рівні областей) використовують показник валового регіонального продукту (ВРП).

Інвестиційні процеси у Івано-Франківській області в останні роки активізуються, що характеризує ефективність використання інвестиційного потенціалу та конкурентних переваг регіону, а також відповідає загальній тенденції формуванню передумов для економічного зростання.

Причому темпи зростання інвестицій в основний капітал значно випереджають темпи росту ВРП (рис. 1).

Так, у 2005 р. приріст ВРП збільшився на 5,9 % проти 13,4% темпів зменшення інвестицій, але починаючи з 2006 р. спостерігається збільшення темпів приросту як за обсягом інвестицій, так і за ВРП. Так, приріст інвес

тицій становить 35,4%, а ВРП тільки - 2,5%, у 2007 р. показники приросту майже не змінилися і становлять - 33,1% проти 0,8%, у 2008 р. темпи проросту значно скоротилися і становлять - 14,3% за обсягом інвестицій і 2,5% зменшення за обсягом ВРП. Зважаючи на кризовий стан як світової економіки, так і національної, у 2009 р. спостерігається критичне зниження темпів приросту інвестицій у Івано-Франківській області на 51,6 %, що звичайно обумовило спад у розвитку економіки країни і зменшення темпу приросту ВРП на 10,7%. Проте, починаючи з 2010 року ситуація кардинально змінилася, і спостерігається тенденція збільшення темпів приросту інвестицій в основний капітал на 16,8% і у 2011 році знову відбувається тенденція до зменшення темпів інвестицій на 35,7%.

Причинами перевищення індексу інвестицій в основний капітал над індексом ВРП Івано-Франківської області за досліджуваний період, на нашу думку, полягає в тому, що інвестиції в основний капітал мають довгостроковий характер, і тільки через деякий час дадуть змогу отримувати певні вигоди. Під інвестиціями в основний капітал можна вважати сукупність витрат, спрямованих на придбання, створення, відновлення основного капіталу суб'єктів господарювання. До основного капіталу належать вкладення в необоротні активи у вигляді вартості матеріальних активів - основних засобів у робочому стані, незавершених капітальних вкладень, нематеріальних активів і довготермінових інвестицій.

Також, проаналізуємо вплив інвестицій в основний капітал на один з найважливіших

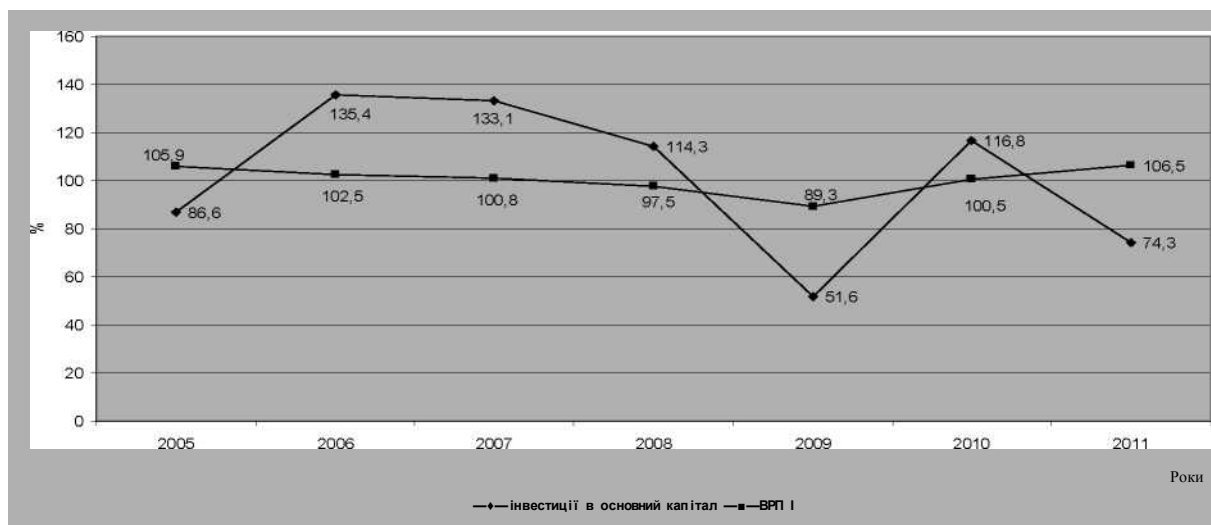

Рис. 1. Індекси обсягу інвестицій в основний капітал та ВРП в Івано-Франківській області протягом 2005-2011 років

показників регіонального економічного розвитку - величину валового регіонального продукту (ВРП) в регіоні. Для цього використаємо метод кореляційного аналізу показників ВРП Івано-Франківської області - Y (млн. грн.) та обсяги інвестицій в основний капітал - X (млн. грн.).

Модель залежності показника - обсягу ВРП від обсягу інвестицій в основний капітал можна зобразити за допомогою економетричної моделі виду:

$$Y = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + u \quad (1)$$

де, a_0, a_1, a_2 - шукані параметри;

u - випадкова величина.

Результати виконаного кореляційно-регресійного аналізу за допомогою матричних розрахунків в електронних таблицях Microsoft Excel зображена на рис.2.

Як нам показують дані рис. 2. коефіцієнт кореляції між обсягом інвестицій в основний капітал та величиною валового регіонального продукту в Івано-Франківській області становить 0,9043, а це свідчить про те, що інвестиції знаходяться в тісному взаємозв'язку з ВРП. Звідси можемо зробити висновок про те, що обсяг ВРП протягом досліджуваного періоду залежить від зазначених вище факторів, без їхнього впливу не було б зростання ВРП в Івано- Франківській області.

Отже можна констатувати, що інвестиції позитивно впливають на розвиток економіки в цілому, причому ефективність їх впливу на кожну галузь зокрема є різною. У зв'язку з цим виникає необхідність у виявленні закономірностей впливу інвестицій на основні структу-

роутворюючі галузі економіки Івано-Франківської області, а саме: на розвиток сільського господарства та промисловості.

Для оцінки ефективності вкладення інвестицій здійснимо аналіз дослідження темпів зростання інвестицій в основний капітал, вкладених в промисловість Івано-Франківської області і темпів зростання промислової продукції за 2005-2011 роки (рис. 3).

Результати проведених нами досліджень на рис. 3 свідчать, про те, що протягом 2006-2008 рр., індекс інвестицій вкладених в промисловість Івано-Франківської області, значно перевищує темп росту виробництва промислової продукції, але починаючи з 2009 р. спостерігається протилежна ситуація. Дана тенденція в першу чергу спричинена настанням фінансово-економічної кризи у 2008 р., а по-друге - вкладені інвестиції, починають приносити очікуваний економічний ефект.

Проведені дослідження за допомогою економетричної моделі (1) має вигляд: $Y = -0,007X + 23,254X - 4395,2$ і яка показує, що збільшення інвестицій на одну одиницю призводить до збільшення обсягу промислової продукції на 23,254 одиниці. Згідно з економетричною моделлю зростання обсягу продукції промисловості на 39,68 % залежить від обсягу інвестицій.

Аналіз обсягів виробництва валової продукції сільського господарства та обсягів інвестицій в основний капітал в Івано-Франківській області за останні роки свідчить, що темпи зростання вкладень були значно вищими, ніж виробництва продукції. Це зумовлено необхідністю подолання різкого інвестиційно-

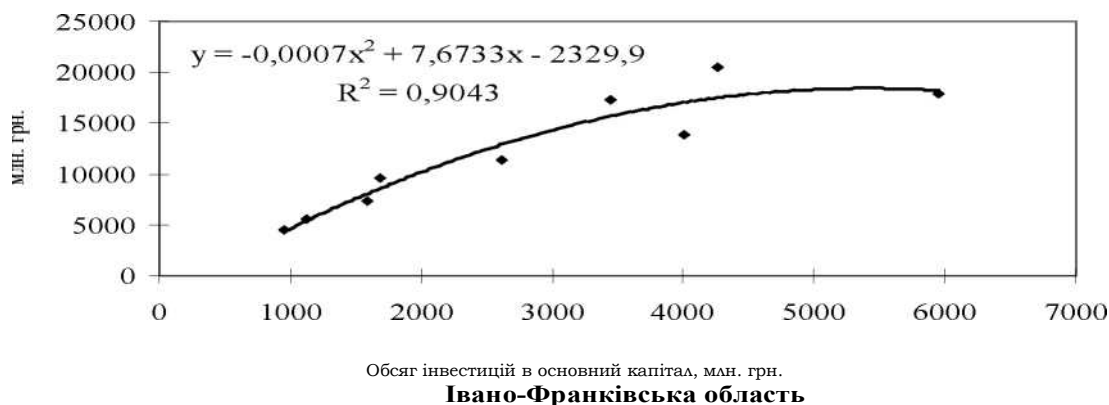

Рис. 2. Графічна інтерпретація моделі залежності між обсягами ВРП та інвестицій в основний капітал в Івано-Франківській області

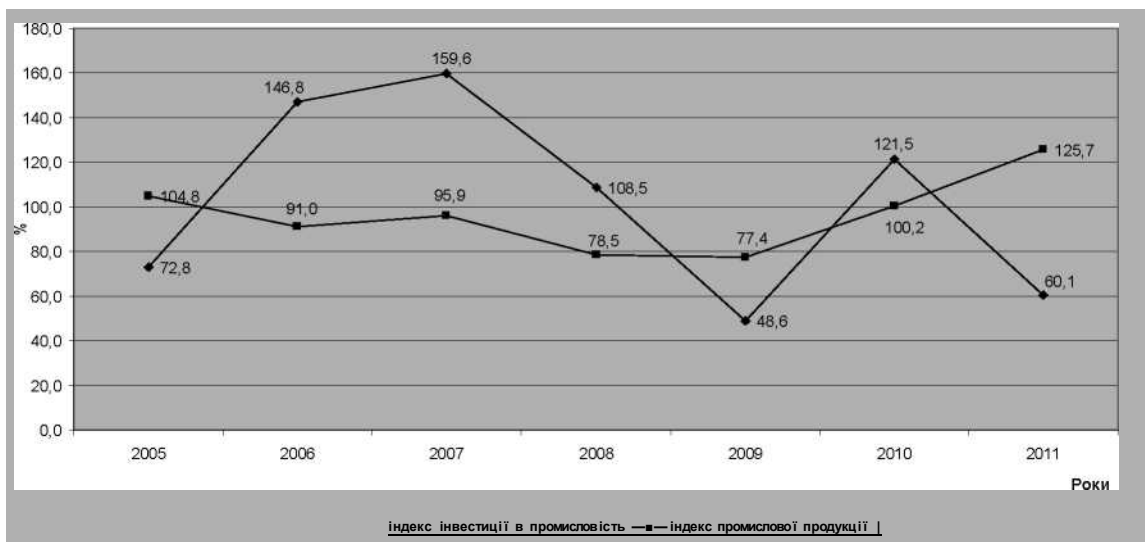

Рис. 3. Динаміка зміни індексів інвестицій в основний капітал та промислового виробництва в Івано-Франківській області

го спаду галузі, який спостерігався у попередніх роках (рис. 4).

Як свідчить нам рис. 4 протягом досліджуваного періоду 2005-2011 років, за винятком кризового 2009 року, спостерігається динаміка перевищення індексів вкладених інвестицій в сільське господарство з індексами росту виробництва валової продукції сільськогосподарськими господарствами Івано-Франківської області. Дана тенденція зумовлена тим, що зношеність сільськогосподарського устаткування достатньо велика: 90% сільгосптехніки відслужило свій термін експлуатації, її використання значно знижує ефективність функціонування аграрних підприємств. На її відновлення щорічно необхідно понад 15 млрд. грн. (майже

2 млрд. дол. США). Тож виникає гостра необхідність у залученні інвестиційних ресурсів у сільське господарство, що дасть можливість оновити матеріально - технічну і технологічну бази сільськогосподарських підприємств. Іноземні компанії, що розпочали діяльність на території України частково прагнуть модернізувати індустрію аграрної сфери і скористатися освіченою, висококваліфікованою робочою силою [3, с. 113-114].

Незважаючи на недоліки в аграрному господарюванні Україна й надалі залишається привабливою для вітчизняних та іноземних інвесторів, зокрема її АПК, як один з найбільш безпечних об'єктів капіталовкладень. Адже в нашій країні 45 млн. споживачів із зростаючи-

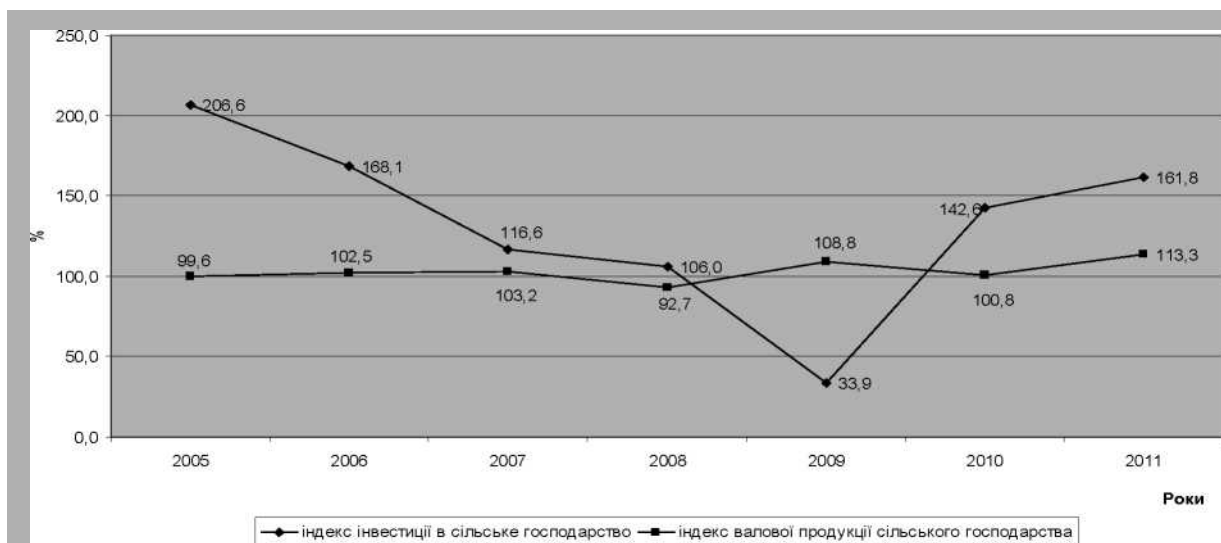

Рис. 4. Індекси обсягу інвестицій в сільське господарство та індексу валової продукції сільського господарства в Івано-Франківській області

ми ринками продуктів харчування і в перспективі Україна один із провідних світових виробників сільськогосподарської продукції.

Побудована нами поліноміальна економетрична модель (1) залежності обсягу валової продукції сільського господарства (Y) від вкладених у неї інвестицій (X) : $Y = 0,0117X^2 - 1,4738X + 4383,9$ $Y^2 = 0,3502$, тобто зростання обсягу продукції на 35,02 % залежить від інвестицій. Згідно з економетричною моделлю збільшення інвестицій на одиницю призводить до збільшення обсягу продукції сільського господарства на 1,47 одиниць.

Це дає змогу нам стверджувати про те, що виробництво як промислової, так і сільськогосподарської продукції залежить від зростання обсягів інвестицій в дані галузі економіки Івано-Франківської області.

Найважливішим показником, що характеризує ступінь розвитку країни є співвідношення обсягу інвестицій в основний капітал і валового внутрішнього продукту. Для країн Європейського Союзу обов'язковою є вимога інвестування в основний капітал не менше 30 % від ВВП. Аналіз співвідношення обсягу інвестицій в основний капітал і ВВП склалося в Україні, і зокрема в Івано-Франківській області відображено в таблиці 1.

Вибір основного капіталу для проведення вищезгаданого аналізу обґрунтовується тим, що інвестування в основні засоби та інші необоротні активи є довгостроковим інвестиційним вкладенням. За умов їх правильного з комерційно-фінансової точки зору використання, такі інвестиції через певний період окупляться і почнуть приносити прибутки їх власникам, а отже, і території (регіону), на якій вони працюють. В той же час, коли ми говоримо про інвестиційний розвиток регіону, теж масмо на увазі довгострокову перспективу.

Виходячи з таких міркувань, аналіз фінансування інвестицій в основний капітал дозволить нам адекватно оцінити стан інвестиційного розвитку регіону, враховуючи ще й те, що частка вкладень в основні засоби є найбільшою у порівнянні з іншими об'єктами інвестування [4]. Тому, перед Україною постала необхідність структурної перебудови економіки регіонів через розробку та впровадження інвестиційних проектів, створення внутрішнього ринку виробництва та споживання, залучення потенційних фінансових ресурсів, формування дієвої соціальної, фінансової, податкової та інвестиційної політики, враховуючи при цьому інтереси всіх учасників інвестиційного процесу.

Таблиця 1

основний капітал і ВВП, %*

Співвідношення інвестицій

Регіон	Роки						
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Україна	21,1	23,0	26,2	24,6	16,6	13,9	16,1
Івано -Франківська область	17,5	23,2	28,8	33,3	20,0	20,8	13,4

* Джерело: розраховано на основі даних Державної служби статистики України.

Як свідчать дані, подані в табл. 1 динаміка співвідношення обсягу інвестицій в основний капітал до обсягу ВВП в Івано-Франківській області мають позитивну тенденцію до 2008 р. і перевищують аналогічні показники по Україні. Зокрема, аналізований показник з 17,5 % у 2005 р. збільшився до 33,3 % у 2008 р. Але починаючи з 2009 р. спостерігаємо зворотну тенденцію - зменшення частки інвестицій до ВВП, що обумовлено вищезазначеними проблемами розвитку економіки і сповільненням процесу нагромадження внутрішніх інвестицій.

IV. Висновки. Недостатня забезпеченість власними та залученими ресурсами, на нашу думку, повинна розглядатися як одна із ключових причин низького рівня інвестиційної активності у багатьох галузях і сферах економіки Івано-Франківської області. Оскільки без забезпечення належної концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку неможливе усунення характерних не лише для економіки Івано-Франківщини, а і для більшості регіонів України, диспропорцій та забезпечення сталого розвитку базових та комплексують галузей регіональ

них господарських систем, сприяння належному ресурсному забезпеченню та підвищення рівня інвестиційної активності суб'єктів господарювання є першочерговим напрямом інвестиційної політики як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Таким чином, в стимулюванні інвестиційної активності важливу роль повинні відігравати конкурентоспроможність регіональної влади, впровадження ефективних механізмів адміністративного управління і модернізація владних структур (децентралізація), формування базових інвестиційних ідей для території. Щодо подальших досліджень в цьому напрямку, треба зазначити, що крім пошуку нови можливостей і вироблення стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку для територій, необхідно вирішувати завдання формування механізму координації органів державної влади при реалізації пріоритетних проєктів розвитку регіонів.

1. Кошельник В. М. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств вінницького регіону / В. М. Кошельник // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 1(1). - С. 282-290.

2. Цадо Г. В. Моделювання залежності ВРП регіонів України від інвестиційно-інноваційних факторів / Г. В. Цадо // Економічний простір. - 2011. - № 56/2. - С. 103-114.

3. Кушнір Н. О. Сучасні проблеми розвитку агропромислового сектора Карпатського регіону в умовах глобалізації економіки / Н. О. Кушнір // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. - Спецвипуск 33. - Частина 3. - 2011. - С. 112-117.

4. Капітальні інвестиції в Україні за 2011 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

The comparative analysis of influencing of investments is conducted on basic industries of economy of the Ivano-Francovsk area (on the example of development of agriculture and industry).

УДК 346.3(477):339.9

Мацола С. М.

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНА - ЄС: ПЕРЕВАГИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано вплив створення ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України в контексті отримання переваг для взаємної торгівлі товарами та послугами шляхом скасування та зниження митних бар'єрів, гармонізації технічних норм та стандартів, підвищення якості виробництва продукції, залучення іноземних інвестицій, підвищення рівня життя населення та створення умов для лібералізації ринку робочої сили.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, інтеграція, митне регулювання, технічні бар'єри, зовнішня торгівля, гармонізація законодавства, іноземні інвестиції, лібералізація робочої сили.¹

I. Вступ. Інтеграції України в європейський політичний та економічний простір, неодноразово проголошувалася в якості пріоритетного вектора входження в світове господарство, яка не тільки відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України, але є ключовим практичним засобом формування ефективної відкритої економіки.

Для України європейська інтеграція - це не тільки можливість побудови демократії та громадянського суспільства, це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника.

Як невід'ємна частина Європи, Україна прагне отримати доступ до найбільшого ринку світу - ринку країн ЄС - що стане індикатором ефективності проведення внутрішніх економічних реформ в країні. Все це стане можливим завдяки підписанню довгоочікуваної Угоди про Асоціацію, зокрема її економічної частини, угоди про Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), що є передумовою набуття повноправного членства та логічним продовженням позитивних тенденцій у двосторонньому співробітництві між Україною та ЄС в останні роки.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ), як частина Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, відкриває для нашої держави великі можливості як для розвитку